

Mete Tunçay ile Sylesi

Okay Bensoy*

Mülkiye, ‘devlete sadık kullar yetiştiren bir kurum’ olarak tanındığı gibi, muhalefetin, özgürlükçü düşüncenin her türlüünü içinde çıkaran bir eğitim yeri olarak da bilinir. Sizce bu iki eğilim birbiriyle çelişir mi?

‘Sadık kul’ tabiri biraz abartılı olur ama Mülkiye kuruluşu itibariyle “kamu yararı-amme menfaati” düşüncesini telkin etme amacındaydı. Bu düşünce okulda hem sağ hem de solu belirleyen ve bir anlamda ideolojinin üstünde yer alan unsurdu. Düşünceler farklılaşsa bile, bu okulun kültüründe yer edinmiş bir kamu yararı fikri hep hissedilirdi. ‘Mülkiyelilik Ruhu’ da bu fikirden beslendi ama içinde bir miktar da Mülkiyeliler arası koruma-kollama oldu.

1940’larda Mülkiye’de sağ, Dil Tarih’te sol eğilimler ve döneme damgasını vuran Türkçülük Davası’ndan bahsedilir. Bu döneme ilişkin tespitleriniz nelerdir? 1960’lardaki ‘sağ- sol’ ayrışmalarının ilk belirtilerini bu yıllarda görebilir miyiz?

Bildiğim kadarıyla bizim okula başladığımız 1954 dönemine kadar Mülkiye gayet milliyetçi, sağ bir duruşa sahipti. Mülkiyelilerin Dil Tarih’i basması ve Rektör Şevket Aziz Kansu’nun istifa ettirilmesi hadiseleri bunlara örnek verilebilir. Ancak Bedri Gürsoy’un ve ardından Turhan Feyzioğlu’nun göreve gelişi, Mülkiye’de bir hava değişimine neden oldu. 27 Mayıs öncesi okulda DP’ye sempati duyan olsa da bunu açıkça dile getirdiğini hatırladığım tek kişi, Çaycı Mehmet (Ünal) Efendi’ydi. Tabii ki bunu bir propagandaya dönüştürmezdi, ama Menderes’e destek verdiğini de saklamazdı.

* SBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü 2006 Mezunu

1960 sonrası sola yönelimden önce, okulun eleştirel yaklaşımı açısından Feyzioğlu'nun yönetimi, önemli bir dönüm noktası sayılabilir. Daha sonradan Ecevit'in kadrosunda yer alacak Haluk Ulman; Feyzioğlu'nun desteğini alan ve İsmet İnönü'nün dikkatini çeken Deniz (Baykal), o sıralar siyasete yeni yeni merak duymaya başlamışlardı. 1960'lı yıllarda okuldaki eleştirel düşünce sosyalist sol olarak kendisini gösterdi. SBF'de kurulan Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun öncüsü, "Kocakarı" namıyla maruf, rahmetli Ertuğrul Baydar, esasında CHP kökenli bir ailenin çocuğuydu. Bu yapılanma, daha sonra kurulacak Sosyalist Fikir Kulübü ve Dev-Genç'in çekirdeğini oluşturacaktı.

Hocaların siyasi eğilimleri dersin içeriğini belirler miydi?

Hayır. Hocalarımızın hangi görüşe yakın olduklarını az çok bilirdik. Örneğin; Sadun Aren'in ve Nejat Bengül'ün sola eğilimleri vardı ama benim öğrenci olduğum 1954- 1958 döneminde bu görüşler derste paylaşılmazdı. Hocalar dersini anlatır, siyaset konuşmaz, propaganda yapmazlardı.

Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirdiniz?

Genelde basketbol oynamaya giderdim. O zamanlar Ankara'da doğru dürüst antrenman sahası bulunmadığından birçok takım bizim spor salonunda çalışırdı. Yalnız, bir spor salonu hadememiz vardı, gayr-i resmi basketbol serbest atış şampiyonuydu. Usulünü falan bilmezdi, ama serbest atışta profesyonellerden fazla isabet kaydedirdi.

Öğrenciler arasında ast-üst ilişkisi var mıydı, büyükler küçüklere 'yol-yordam' öğretir miydi? Kız- erkek ilişkileri nasıldı örneğin?

Sınıflararası hiyerarşi netti. Büyükler, teneffüste onların sınıfına girmemizi istemezlerdi. Kızlar bizim dönemde yavaş yavaş okula gelmeye başlamışlardı. Zaten çoğu da kendi sınıflarından koca bulup mezun oldular. Ben de Altan (Öymen) da kendi dönemimizden kızlarla tanışıp evlendik. Yeri gelmişken belirteyim, kız öğrenci mevcudu uzun zaman azmış; hatta bir gün dans provaları için spor salonunda toplanılmış ve kızlı erkekli dans edilirken erkek fazlası nedeniyle erkek erkeğe dans edenler çoğunluğu oluşturmuş. Müdür Emin Erişirgil de erkek erkeğe dans edenleri görünce Kız Teknik'e telefon açıp kızları okulda dansa davet etmiş. Anlatılana göre, bir erkek gelen kızlardan biriyle dans ederken konuşmaya dalmış. Tabii o zaman da kızla erkeğin rahat konuşması pek görülen bir şey değil. Etrafındakiler de "Bu oğlan kızla bu kadar konuşacak ne buluyor?" diye meraklanmışlar. Dans biter bitmez oğlana yanaşır ne konuştuklarını

sorduklarında, “Hiç, kıza bugünkü derste işlenen altın para sistemini anlattım” deyivermiş.

Öğrencilik ve hocalık dönemlerinizi ayrı ayrı düşünecek olursak; hoca-öğrenci ilişkileri nasıldı? Hocaların siyasi fikirleri derslerin içeriğini belirlemiş olabilir mi, siyasete yakın duran hocalar ders dışında öğrencileri etkilemiş midir?

Dersini aldığım hocalardan sonra kendim de hoca olduğum için uzun yılların ardından şunu söyleyebilirim: İyi bilim adamından her zaman iyi hoca olmuyor. Yatılı öğrencilik dönemimden hatırladığım Fikret Arık, bizi sabah 7.30’da kaldırır ve ders çalıştırır, çok özverili bir insandı ve iyi ders anlatırdı. Onun gibi, kendi alanında otorite sayılamayacak olan Turhan Feyzioğlu’nun da ders işleme yöntemi mükemmeldi. Muammer Aksoy ise, kendi alanına hakim çok iyi bir hukukçu olsa da, ders işlemeye başladı mı bir ayrıntının içinde kaybolup giderdi. O yüzden dersine en fazla iki kere girmişimdir. Gerisini notlardan takip ediyordum. Bizim dönemde öğrenciyle ayrı bir ilişki kurmaya çalışan, bize ders dışında da görülmesi gereken bir hayatın olduğunu öğreten kişi, Nermin Abadan (Unat) Hoca idi. Belki Ankara’da fazla kültürel alan olmadığı için bizzat götürmezdi ama güzel sanatlara ilgi duymamız için bizi teşvik ederdi.

Hocalık dönemimde öğrenciye yakın davranmaya, onu bilgiye teşvik etmeye çalıştım. Sorulan soruların içeriğine bakmadım; öğrenciyi derse katmayı, benim bildiklerimi öğrenmeye özendirmeyi istedim. Yalnız, öğrenciyle çok da laubalileşmemek, onu yapabileceğinden fazlasına yüreklendirmemek gerekir.

1960–1970 dönemi açısından okuldaki eleştirel düşüncenin kaynakları nelerdi? Bu dönemdeki öğrenci hareketleriyle paralel giden bilimsel üretimin Türkiye’de sosyal bilimler disiplinine neler kazandırdığını/ kaybettiğini düşünüyorsunuz?

1960’larda Türkiye’de sol yeniden keşfedilirken aslında bu bir unutkanlık üzerine kuruldu. Solun ülkedeki tarihi görmezlikten gelindi, her hareket kendisini ‘öncesiz, ilk’ olarak saymaya başladı. Türkiye’de Sol Akımlar (1908–1925) çalışmam da aslında biraz bu dert üzerine kuruluydu. Sol, kendi tarihini anımsayacağı zaman çoğunlukla bunu örgütlerin tarihiyle değil, anti-emperyalizme dayalı bir anlayışla bağdaştırdı. Zaten benim okula başladığım yıl olan 1954’ten önce Mülkiye’de sol adına bir şey aramak yanlış olur. Bu dönemden önce okul gayet milliyetçi ve sağa yakın bir çizgi izlemiş. 1960’ların başındaki sol da bu milliyetçiliğin anti-emperyalist yanını kullandı. Bu dönem, solu anti-

emperyalizmle özdeşleştirdi ve gençlikle, öğrencilerle sınırladı. Okuldaki sol etkisinde, 1950'lerin sonunda başlayan Amerikan eğilimi rol oynamış olabilir. O döneme kadar basit çeviriler dışında Anglosakson iktisadı pek tanınmıyor, Kıta Avrupası'nın geleneksel ekonomi politiği ile ders işleniyordu. Modern anlamda iktisat eğitimi 1950'lerin sonundaki Amerikan eğilimiyle başlamıştır. Yine sol açısından yapılan ilk çevirilere bakıldığı zaman bunların büyük çoğunluğunun bizde işçi 'üniversitesi' olarak bilinen ama aslında akademik bir birim olmaktan ziyade Fransa'da işçilere yönelik gece kursları veren, vulgarizasyon yüklü okullarda okutulan kitaplar olduğu görülür. Türkçe'ye çevrilen Politzer'in "Felsefenin Temel İlkeleri ve Başlangıç İlkeleri" gibi eserler, aslında burada işçilere okutulan temel Marksist yayınlardı ve Politzer'in Marksizm hakkındaki vulgarize metinleri zaten tartışmalıydı. Türkçe'de Marksizm ve sol tartışmalarının yüzde 80'e yakınının bu kaynaklar üzerinden yürüdüğünü, Marksizm'in 'hayatın anlamı' nı sunan bir bilim dalı olduğu iddialarını düşünürsek, kendilerini Marksist sayanların bu dönem için sosyal bilimler açısından pek fayda sağladığı söylenemez. Yine 1960'lardaki çeviri geleneğinden konuşursak, eserlerde 'komünizm' sözcüğü propaganda içerikli suç sayıldığından birçok çevirmen bu sözcüğü 'sosyalizm' olarak ya da öztürkçe'ye uyarlayarak değiştirmiştir. Mesela, Özer Ozankaya çevirisiyle yayımlanan Tom Bottomore'un "Marx'tan Seçme Parçalar"ında, "komünizm" sözcüğü kullanıldığı için Ozankaya ve bir bölümünü çeviren ben de yargılanmıştık.

12 Mart okulda nasıl karşılandı? Bu tarihten sonra 'asker-Mülkiye' dengesi nasıl bir değişime uğramış olabilir?

12 Mart düşünülürken genelde 'Mülkiye-asker' karşıtlığı üzerinden yorum yapılır. Halbuki askere "Hocalar, öğrencileri kışkırtıyor" diye ihbarda bulunan hocaların olduğunu hepimiz biliyorduk. Hakkımızda hazırlanan dosyalardaki bilgileri hangi asker tek başına elde edebilirdi ki? Doğru veya yanlış, bu bilgilerin çoğu okuldaki bazı hocalar tarafından onlara ulaştırılıyordu. Hatta 12 Eylül'den sonra 1983'te 1402'lik olup da okulla bir bağımın kalmadığı dönemde sadece voleybol oynamak için kimseye görünmeden spor salonuna gelirdim. Çıkışta Aydın Yalçın beni görüp "Bu adam hâlâ okula gelip gidiyor" diye Dekan Necdet Serin'e şikâyet etmişti. Sürekli söylediğim bir şey vardı: 12 Mart ve 12 Eylül döneminde hakkımda tutulmuş dosyaları bir gazetede yayımlatalım, bunun maliyetini de ben karşılayayım. Yeter ki, dosyadaki bilgi ve belgelerin kimlerin girişimiyle oluşturulduğu anlaşılsın! Okuldaki bazı hocalar, kendilerine bir fayda sağlayamayacağını bilseler dahi bu yanlış bilgileri sızdırıyorlardı. O yüzden gerçek kötünün, kendisine faydası dokunmasa da karşısındakine zarar vermekten keyif duyan kişi olduğunu düşünürüm. Yine 12 Mart'la birlikte yardımlaşma ve dayanışmanın, ideolojinin ötesinde, kişilikle ilgili olduğunu gördük. Okuldan

atılmış, hapis yatan bir solcu arkadaş ya da ay sonunu denkleştiremeyen hademeler için hocalar arasında para toplardık. Sağcı olduğunu bildiğimiz Orhan Türkay, hiç çekinmeden elini cebine atardı, fakat solcu geçinen bazı hocalar para toplanacağı vakit ortadan kaybolurdu.

Mülkiyeliler Birliği'yle ilgili görüşleriniz nelerdir? Birliğin özellikle 1980 sonrası bir toplumsal muhalefet üstlenme, aydınları, okuldan uzaklaştırılan hocaları ve öğrencileri buluşturma işlevini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Mülkiyeliler Birliği, okuldan uzaklaştırılan hocaları, hapisten çıkan aydınları bu dönemde onore etti. 12 Eylül dönemine karşı birleşen "aydınlar dilekçesi"nin sekretaryasında ben de görev almıştım. O girişimin önemli bir duruş olduğunu hep düşünmüşümdür. Aynı dönemde Aziz Nesin öncülüğünde çalışan Bilar da Mülkiyeliler Birliği ile işbirliğine gitmişti. Yalnız hocalarla öğrencilerin buluşması ve burada bir alternatif fakülte gibi ders işlenmesi iddiaları sanırım biraz abartılı olacaktır.

Mülkiye'nin gelecekteki işlevi ne olabilir? Sizce ömrünü tamamlamış mıdır?

Eskiden Mülkiyeliler karşılaştıklarında birbirlerini "Arapkirli" diye çağırırlarmış. Bu, ancak Mülkiyelilerin bileceği bir yakınlık ifadesi... (Arapkirliler birbirlerini çok tutarlarmış!) Aynı okuldan olup birbiriyle kaynaşmanın sonucu... Ancak bölümlerin ilk seneden itibaren ayrılması, farklı derslerin okutulması, Mülkiyelileri okul içerisinde büyük oranda birbirinden kopardı. Baştan beri öğrencilik dönemimde geçerli olan ilk iki senenin ortak okutulmasını istemişimdir. Bu sayede hem birliktelik duygusu artacak, öğrenciler birbirlerini daha yakından tanıyacak hem de farklı disiplinleri beraber okuma şansları olacak. Bunu ne yazık ki şu anda sadece Sabancı Üniversitesi, o da YÖK sistemindeki belli şartları yerine getirdiği için uygulayabiliyor. Mülkiye'nin bu ortak dersler konusuna daha fazla eğilmesi ve vakıf üniversitelerinin yakaladığı değişimi takip ederek kendisini modernleştirmesi gerekiyor. İşletme bölümü açısından bu ister istemez piyasaya yakınlaşmayla mümkün gözüküyor. Kamu yönetimi veya uluslararası ilişkiler bölümleri içinse belli programların sponsorlukla finanse edilmesi ya da üniversite kaynaklarının zorlanmasıyla mümkün hale getirilebilir.

Çok teşekkürler hocam.

